

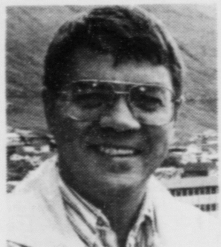
Politikkur er stættarstríð

Har fakfelagsrørsln og arbeidaraflokkarnir ganga hond í hond, er størsta vælferð, segði Dan Petersen, næstformaður Javnaðarflokksins, sum helt 1. mai dags røðuna í Fuglafirði

Fyrst ein innilig tók til fakfelagins, at tey vilja halda tradítionina við altjóða arbeidaradegnum í hevd, og síðani ein persónlig tók til Fuglafjarðar arbeidskvinnufelag, at tær vísa mær tann heiður og álít at biðja meg til røðara.

Seinastu árin hava vit mangan frá borgarligari ella konservatvari síðu hoyrt, at arbeidararørsln og arbeidaraflokkarnir hava útselt sína rollu, tí málini eru nádd, og vælferðarsamfelagið fyrri øll er skapt. Hetta er farið tala og má slást aftur hvørja ferð. Fakfelagsstríðið verður ongantíð strítt at enda. Stríðið fyrri vinnunum rættindum er ein dagligur bardagi, og nýggj mál eiga vit altíð at hava fyrri eyga. Stríðið, fyrri í dag, vinnun rættindir var í hældini í Danmark fyrri uml. 125 árum síðani. Tá fór fram tað sonevnda »Slaget på Fælleden«, har politisoldátar eftir boðum frá tí konservatvaforsætismálaráðharranum Estrup bardi fleiri hundrað arbeidarar og fongslaði leiðararnar. Einasta arbeidararnir høvdu gjørt til sakar var ein friðarligur fólkafundur og mótmælisinga. Teir báðir leiðararnir Pio og Geleff fingur fleiri ára fongulsrevsingar, har tað eydnadist myndugleikunum at bróta teir niður fysiskt og psykiskt. Tuberkulasjúkur og niðurboygdir orkaðu teir ikki at taka kampin uppáftur, men valdu at rýma av landinum.

Ein onnur hending, ið stendur rist í arbeidasøguni, er tað sokallaða »Op-røret í Ådalen« í Svøríki í 3-átárum, har politisoldátar hjá konservatvaforsætismálaráðharranum stjórnini skutu inn í eina

Dan Petersen

friðarliga mótmælisingu, og fleiri arbeidarar vórðu myrdir.

Men slíkt hendir ikki hjá okkum, heldur onkur. Og ið. Fyri eini 45 árum síðani var aðalverkfall í Føroyum. Opið stríð í Havn og menn áfastir. Fakfelags- og hugsjónarmáðurin Erlendur Patursson varð settur fastur av myndugleikunum. Jú sanniliga hevur stríðið verið beiskt eisini hjá okkum.

Fyri stuttum kom bókin hjá Jóannis Dalsgaard um »Fylking« á Tvørøyi. Lesur tú hana, kanst tú ikki annað enn hava virðing fyrri teimum kvinnum og monnum, ið stríddust móti teimum máttmiklu arbeidsgevarunum. Nú var tað ikki so, at teir blivu skotnir fyrri sítt fakfelagsvirksemi, men teir blivu hungarir. Fingst teir við fakfelagsvirksemi, vórðu teir uppsagdir og fingur ikki arbeidi aftur, fyrr enn teir vórðu komnir á aðrar tankar. Hetta var ein spurningur um breyð á bordið. Tí noyðdust teir ofta at fáa hjálpa frá fólki, ið teir privatu arbeidsgevararnir ikki kundu raka. Til dømis kann stríðið hjá Simun úr Konoy, Jóhan Danbjørg og Petur M. Dam ikki yvirmetast.

Eg var einaferð inni á gólvinum hjá Chr. Djurhuus, gamla lögmanni. Hann segði millum annað, at hóast hann ikki var sósíalíst, so skilti hann sera væl, at arbeidararørsln og javnaðararørsln fyrst kynnaði á Tvørøyi, tí har, fram um allastaðni í landinum var eitt veruligt proletariat. Fátekrar fólk, ið báru høvdu hendurnar at líta á. Hann segði millum annað, at hann hevði tað tunga stávt at vera pantfúti. Og einaferð kom hann í slíkum ørindum inn til eina familju. Iðbúin var eitt kjallarárum, har ein renna rann diagonalt ella hjørn úr hjørni í gólvinum. Tá ið Chr. Djurhuus segði síni ørindi lat í manninum: »Tak børnini, vit eiga onki annað«. Jú sanniliga hevur neyðin verið stór, eisini í Føroyum.

Men hóast arbeidsgevararnir vórðu harðir hálsar, ið at kalla áttu arbeidsfólkið við húð og hár, so fóru summir teirra fallitt og áttu tað ikki síru í vegg. Í dag er øðrvís. Parolan hevur ljóðað: Vinnulívsmaðurin hevur átt yvirskotið ella góðan, og skattaborgarin hevur átt undirskotið. Tí bleiv tann privata skuldin hongd um hálsin á skattaborgaranum ella lóntakaranum. Teir stóru fiskarnir svumu víðari, sum um onki var hent.

Tað var ikki lóntakaranin við sínum beru hondum, men spekulanturin aftan fyrri telduna, ið koyrdi bankarnar á heysin. Men lóntakaranin fekk rokningina yvir skattin.

Politikkur er klassakampur. Skattaborgarin keypti ein banka fyrri knapp 3 mia. Nú tosa teir borgarligu um at privatisera bankan. Selja partabrovinu til priv-

atar fyrri nakrar fáar 100 mill. kr. Til teir somu, ið søplaðu alt fyrri bakka. Men skal hann seljast, skal prisurin vera tann sami, sum fólk ið ofraði, tí hann er fólksins ogn.

Trygd á ellisárum er eitt týðningarmikið mál hjá verkamannafélðini. Í øllum okkara grannalondum verður ásaðnað, at tað ikki er møgult at hækka fólkaeftirlønina, við at krevja meiri skatt og fleiri gjöld inn í almenna kassan, soleiðis at almenni kassin kann fígga eina hækking. Tað er neyðugt at ganga heilt aðrar leiðir. Hetta sama eiga vit í Føroyum eisini at ásaðna. Og tað hava vit longu gjørt.

Ein av borgarligu flokkunum á tingi, hevur skotið upp, at vit skulu hava eina almenna eftirlønartrygging, har øll skulu gjalda ein ávísan brøkpart av inntøkuni inn. Utgjalðið á ellisárum skal so lagast eftir, hvussu mikið tann einstaki hevur góðtíð, og hetta merkir, at tann stættarmunur, sum verðið hevur í arbeidsárum, eisini skal verða á ellisárum. Og tað kann og skal verkamannafélðin ikki góðtaka.

Verkfólkið eigur at standa saman um eina samhaldsfasta skipan, eina solidariska skipan, ið gevur øllum somu trygd á ellisárum. Her hava vit samhaldsfasta, ella arbeidsmarknaðareftirlønargrunnin, sum hann nú eitur. Hetta er ein samhaldsfest - ein solidarisk skipan. Lóntakarar og arbeidsgevarar gjalda eins nógv inn í grunnin. Allir lóntakarar gjalda sama brøkpart av inntøkuni til grunnin og øll fáa eins nógv úr grunninum. Uttan mun til um tey hava góðtíð nógv ella lítið inn í grunnin. Og tey, sum onki hava góðtíð fáa eisini.

Hesin grunnur fór at gjalda út 25. apríl í ár. Men tíverri er útgjalðið ikki so stórt, sum roknað varð við av fyrstu tíð, og kemst hetta av, at inngjaldið, orsakað av

kreppuni í samfelagnum, varð avmarkað til bert eitt hálvt prosent frá hvørjum parti á arbeidsmarknaðinum. Upprunliga var ætlanin at inngjaldið í grunnin skuldi vera 3 prosent frá hvørjum parti á arbeidsmarknaðinum. Men hetta var í teimum sera góðu tíðunum í áttatiárunum. Seinni varð tað lækkað niður í 2 prosent og at enda kom tað niður á eitt hálvt prosent. Men hóast alt, so fær hvør pensionistur góðar 500 kr. um mánaðin, og er hetta eitt gott íkast til húsarhaldið.

Men politikkur er klassakampur. Løgmaður fyrri hesa borgarligu samgongu hevur ferð eftir ferð sagt, at hann ynskir samhaldsfasta har piparið gror, og politikarar, sum siga seg styðja kristindómmeirna enn aðrir her á landi, hava haft uppskot á tingi um at avtaka grunnin. Men tað verður nei. Samhaldsfasti er kominn fyrri at verða.

Samgongumenn siga, at støðan er góð, men vit eru ikki øll samd. 13% eru arbeidsleys og saman við teimum ið noyðdust av landinum, er fjórði hvør føroyingur arbeidsleysur. Í londum har arbeidaraflokkar ráða, verða almennar arbeidssettir í gongd í arbeidsloysistíðum, t.d. Lítabeltsbrúgvín í Danmark í 30 ár. Arbeidsgevararnir hava júst fingið nýggjan formann, og fyrsti boðskapur hansara er at ávarað móti øktari almennari bygging. Hetta hóast stórt arbeidsloysi og óteljandi føroyingar í útlendskari bygging. Hetta má sigast at verða ein sjáldsamur boðskapur. Í øllum førum vita verkafólk hvønn tey hava fyrri sær. Politikkur er klassakampur: Tað er ein óreingiligur veruleiki, at har fakrørsln og arbeidsflokkarnir ganga hond í hond, er størsta vælferð. Hetta eru tey fyra norðurlöndini, Noreg, Svøríki, Finland og Danmark bestu dømir um. Móti hesum kunnu vit seta fátekradómíð í SuðurEuropa og Suðuramerika, har hava arbeidaraflokkarnir ongantíð verið sterkir.

Oljuvinnan stendur fyrri

durum. Tá ið hon kemur í gongd, megu politikkarar og fakfeløg hava eitt vakið eyga við, at alt arbeidi, ið kann gerast av føroyskum hondum, verður gjørt av føroyingum. Somuleiðis megu fakfeløg ásaðna eftir, at tær føroysku lönirnar altíð verða á hædd við tað, ið møgulega útlendingar fáa í somu vinnu. Tann óverðigi máttin frá 80unum, har útlendingar arbeidarar fingur meira enn føroyskir fyrri sama arbeidi, má als ikki verða toldur.

Síldin er aftur í aftur kominn eftir mong ár. 80.000,00 t. í egnari kvotu og 50.000 t. frá russarum ella 130.000 t. í bløðunum sótu vit ein vinnulívsmann siga, at hetta var eitt gott íkast hjá nótabátunum. Hugskoytt at ein so sentralur maður skal hava so lítið fantasi. Verður rætt atborðið, átti henda nøgðin at givið arbeidi til mong hundrað fólk. Allar góðar kreftir, lokal- og landspolitikkarar saman við fakfeløgnum mega leggja dóyðin á at reisa eitt feskisildavirki í bygdini. Fyrireikingar eru gjørdar. Vónandi verða mong arbeidspláss skapt í hesum sambandi.

Val er í Onglandi í dag. Margaret Thatcher og John Major hava rátt í samfyllt 18 ár, og úrslitið er hareftir. Sambært bløðini so vísir ein ES kanning, at 32% av ensku býrnum fáa óv lítið at eta. Kanningin sigur eisini, at landið er blivið eitt sósíalt u-land, og almennaverkið liggur í sori. Tað verður samanborið við lond í Afrika, og munurin millum rík og fátekr er vorðin stórri og stórri.

Politikkur er stættarstríð: Í dag sjálvan arbeidaradagin sápar arbeidarar fjøldin yvirstættina frá valdinum, og útlit er til, at Labour, arbeidaraflokkurin fær reinan meiriluta.

Verkfólk føra eitt rættvisisstríð. Tí sum tilt vita, so ber væl til at vera arbeidara uttan arbeidsgevara. Men tað ber ikki til at vera arbeidsgevari uttan arbeidara.

Eg fari at ynskja góða eyðnu í stríðnum og enda við teimum kendu orðunum hjá Gamla Grundtvig: »Da har i rigdom vi drevet det vidt, når få har for meget og færre for lidt«.

HAWAII PACIFIC UNIVERSITY Take The Next Step Towards Success

- ♦ A GLOBAL PERSPECTIVE: With students from all 50 US states & 90 Countries
- ♦ INDIVIDUAL ATTENTION: The average class size is 22.
- ♦ ACADEMIC PROGRAMS: A choice of over 40 majors.
- ♦ GRADUATE PROGRAMS: MBA, MSIS, MA
- ♦ PART-TIME WORK: Paid work available; internships in field of study.

HPU Entry Requirements:

- ♦ Bachelor's Degree - High school diploma or international equivalent.
- ♦ Master's Degree - Bachelor's Degree or equivalent from a recognized University in any field of study.

INFORMATION SESSION & SLIDE PRESENTATION
Saturday May 3, 1997 - 8:00 p.m.
Hotel Hafnia, Nærvægar 4-10, tlf. 11270

INTERVIEWS

Interviews by appointment with Mr. Stephen Wright
Sunday May 4, 1997 - 10:00 a.m. to 9:00 p.m.
Admission is Free. Parents and students welcome

HAWAII PACIFIC UNIVERSITY

1164 Bishop Street, Honolulu, Hawaii 96813, U.S.A.
Tel: (808) 544 0238 Fax: (808) 544 1136

E-mail: admissions@hpu.edu Home page: http://www.hpu.edu

September
'97
December
'97
January
'97
Intakes

The right
choice in
higher
education
in
the U.S.A

BRÚKIÐ BERT

BESTU TØÐINI

Eftir nógvar og drúgvar taðingarroyndir kunnu vit bjóða bestu tøðini til føroyskt jarðar- og urtagarðsbrúk. Tað verið seg

GRASØÐ - EPLATØÐ - ella til onnur endamál

MBM

FÓÐUR

Kollafjørður
Bryggjan
Tlf. 21478

Tórshavn
Vegurin Langi
Tlf. 21300

OPIÐ

VÁRIÐ/
SUMMARÍÐ '97

Kollafjørður

Mánadag-fríggjadag
kl. 8.00-12.00
kl. 13.00-17.30

Leygardag
kl. 09.00-12.00

Havn

Mánadag-fríggjadag
kl. 8.00-17.30
Leygardag
kl. 11.00-13.00